

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs
Mevrouw drs. M.L.J. Paul
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Briefnummer
24-122422

Onderwerp
Aanbieding notitie "(Samen)werken
aan duurzame zorg! Vergroten van
de instroom"

Den Haag
11 april 2024

Telefoonnummer
+31611351735

E-Mail
erp@vnoncw-mkb.nl

Geachte mevrouw Paul,

De zorgsector staat voor een grote uitdaging door oplopende personeelstekorten. De instroom van personeel moet bevorderd worden. Het vmbo vormt daarvoor een goede basis.

Samen met ActiZ (namens de zorg- en welzijnbranches), het middelbaar beroepsonderwijs, het Platform VMBO Zorg & Welzijn en hun regionale partners roepen wij (VNO-NCW/MKB Nederland) u op om kennis te nemen van de notitie '(Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom' en de daarin genoemde acties mogelijk te maken.

Deze notitie richt zich op de urgente uitdagingen binnen de zorgsector met oplopende tekorten en bevat concrete voorstellen voor het realiseren van netwerken zorg en vmbo-mbo onderwijs in de regio ter verbetering van de instroom van personeel in deze belangrijke sector.

Volgens recente prognoses wordt verwacht dat er in 2033 een tekort zal zijn van 190.000 medewerkers in zorg en welzijn. Dit vormt een bedreiging voor de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg. Het is essentieel dat verschillende belanghebbenden zich inzetten om meer (jonge) mensen te laten kiezen voor de zorg, innovatie in het onderwijs en het werkveld te stimuleren en ervaren professionals voor de sector te behouden.

Het vmbo is een cruciale schakel in dit proces, maar heeft tot op heden te weinig aandacht gekregen. In samenwerking met het Platform VMBO Zorg & Welzijn, zorg- en welzijnsbranches, het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), en regionale partners streven wij ernaar de instroom vanuit alle vmbo-opleidingen naar het mbo te verhogen.

Wij roepen regio's op tot intensieve samenwerking, met aandacht voor landelijke doelstellingen van meer instroom, beter opleiden en anders werken in de zorg. Een beperkte landelijke coördinatie zal ervoor zorgen dat deze initiatieven effectief worden gecoördineerd en uitgevoerd.

Wij zijn ervan overtuigd dat de notitie '(Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom' waardevolle inzichten biedt en een concreet plan bevat om de uitdagingen binnen de zorgsector aan te pakken. Graag nodigen wij u uit om hierover met ons in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,

Namens de hierin samenwerkende organisaties, Stichting Platforms VMBO en zorgbranches,

Mevrouw drs. I.C. Linthorst
Directeur Beleid

Bijlage: Plan (Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom

Plan (Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom

Dit plan is in goede samenspraak met de VO-Raad en de MBO Raad tot stand gekomen. Beide Raden (bij de MBO Raad in het bijzonder de Bedrijfstakgroep Zorg, Welzijn en Sport) steunen het plan en de daarin vervatte subsidieaanvraag en zullen – mits middelen worden verstrekt – graag aan de realisatie ervan bijdragen.

Plan (Samen)werken aan duurzame zorg! Vergroten van de instroom.

De inzet: Samen bevorderen van een bewuste keuze voor Zorg & Welzijn en 10% meer doorstroom naar het mbo zorg/welzijn vanuit alle vmbo-opleidingen

De uitdaging.

De meest recente [arbeidsmarktprognoses](#) voorspellen een tekort van 190.000 medewerkers in zorg en welzijn in 2033. Het is daarmee van groot belang dat veel meer mensen (blijvend) kiezen voor een baan in de zorg. Dit is nodig om kwalitatief goede zorg te kunnen bieden bij een almaar groeiende en soms acute en snel uitbreidende zorgvraag.

Een uitdagende ambitie, die vraagt om een brede inzet en samenwerking tussen landelijke en regionale partijen betrokken bij opleiden en werken in de zorg: om meer (jonge) mensen duurzaam te laten kiezen voor de zorg, om het onderwijs en werkveld samen te laten werken aan innovaties in (het leren voor) de zorg en om werkenden voor de zorg te behouden.

De zorg is ook onze zorg.

Diverse actieprogramma's van de afgelopen kabinetten hebben getracht landelijke en regionale activiteiten te ontplooiën om het personeelstekort in de zorg terug te dringen. De rol en bijdrage die het vmbo daarin kan leveren is steeds onderbelicht gebleven. Dat is opmerkelijk vanuit de gedachte dat het vmbo de basis vormt van de beroepskolom en daarmee het startpunt (voor de keuze) van een (beroeps)loopbaan.

- ✓ In 2023/24 telt het vmbo in de beroepsgerichte leerwegen leerlingen in 10 profielen; met de theoretische leerweg (mavo) erbij bijna 97.000 (96.969) leerlingen in leerjaar 3. Die aantallen gaan, door de demografische ontwikkeling, de komende jaren teruglopen.
- ✓ Het aandeel leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen dat voor het profiel Zorg & Welzijn kiest is sinds 2015 van ruim 19% gestegen naar bijna 1 op de 4 en blijft de laatste jaren nagenoeg constant. In aantallen gaat het jaarlijks om tussen de 13.000 en 14.000 leerlingen. In de TL (mavo) is het aandeel leerlingen met een zorgprofiel in het 3e leerjaar 20%, in het 4e jaar 35%.
- ✓ Van de vmbo-leerlingen met het profiel Zorg & Welzijn in een beroepsgerichte leerweg stroomt in 2021/22 55% direct door naar een opleiding Zorg & Welzijn binnen het mbo, bijna 7.000 jongeren.
- ✓ Van alle TL-leerlingen leert 1 op 4 (ruim 9.500) verder aan een mbo-opleiding Zorg & Welzijn, meestal op mbo niveau 4.

Er is dus noodzaak én ruimte om aandacht te houden voor de initiële opleiding als basis voor instroom in de zorg en voor vergroting van het aantal VMBO leerlingen dat kiest voor een MBO zorg/welzijnopleiding. Vmbo-ers vervolgen vaak hun opleiding in het mbo en komen vervolgens op de arbeidsmarkt of leren door in het hbo. Duurzaam veranderen begint aan

de basis. Slimme oplossingen ten aanzien van leren/opleiden (cross-overs) en werken lukken alleen via duurzame samenwerking van alle relevante betrokkenen. Vandaar onze ambitie:

Het Platform VMBO Zorg & Welzijn wil zich, samen met alle zorg/welzijnbranches, het mbo en partners in de regio, inzetten om een bewuste keuze voor Zorg & Welzijn en doorstroom naar het mbo vanuit alle vmbo-opleidingen met tenminste 10% te bevorderen. De doorstroom is daarmee dan vergelijkbaar met de doorstroom in de Techniek die gemiddeld boven de 70 % ligt en in sommige regio's zelfs boven de 90 %. De rol van het VMBO in haar enthousiasmering van leerlingen voor zorg/welzijn en daarmee aan toelevering voor het MBO is nog steeds onderbelicht. Met vertegenwoordigers van het Zorgpact, het Zorginstituut en beleidsmakers van het ministerie van OCW en VWS zijn sinds 2017 gesprekken gevoerd om de bijdrage van het vmbo aan een grotere instroom in de sector te verhelfen. Er zijn workshops gehouden en er heeft uitwisseling plaatsgevonden met RAAT (Regionale Actieplannen Aanpak Tekorten)-coördinatoren. Het Platform VMBO Zorg & Welzijn heeft samenwerkingsinitiatieven en goede voorbeelden¹ van succesvolle samenwerking verzameld en verspreid in het kader van het programma Sterk Beroepsonderwijs en gaat aan de slag met praktische ondersteuning in Leerlabs. Het is duidelijk dat erkenning van en samenwerking tussen partners uit verschillende sectoren goede communicatie en veel kennisuitwisseling vraagt.

In de contacten met RegioPlus en VNO-NCW en MKB-Nederland is de potentie van het vmbo om een (grotere) bijdrage te leveren aan het personeelstekort in de zorg recent bevestigd. Waar nu de RAAT inspanningen vooral op het mbo en hbo gericht zijn, wil het Platform de regionale aanpak versterken door het vmbo als partner steviger te positioneren om met de bijdrage van het vmbo samen de schouders onder de zorg te kunnen zetten. Vmbo-ers stromen na hun opleiding immers door naar het mbo.

Kansen genoeg.

Er liggen veel kansen en mogelijkheden voor gerichte en duurzame samenwerking tussen vmbo, mbo en instellingen in de regio. Kansen, waar het Platform op wil inzetten:

- ✓ Leerlabs voor leidinggevenden van het vmbo, mbo en werkveld inrichten om goede voorbeelden van samenwerking te verspreiden, kennisdeling te faciliteren en praktische ondersteuning te kunnen bieden;
- ✓ Een divers stage-aanbod realiseren voor leerlingen bij de diverse zorg/welzijn werkvelden;
- ✓ Mogelijkheden voor het opdoen van echte praktijkervaringen in de zorg voor VMBO-leerlingen, in direct contact met de doelgroep, waardoor leerlingen vaak tot het besef komen dat het werk leuker is dan gedacht;
- ✓ Het koppelen van studenten van vmbo, mbo en hbo voor gezamenlijke opdrachten tijdens de opleiding;

¹ Voorbeelden: <https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/samenwerking-voor-een-kloppend-beeld-van-de-ouderenzorg>
<https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/vakmanschapsroute-in-roosendaal>
<https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/wijkleercentrum-in-het-oosten-van-het-land>
<https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/verbinding-door-leerwerkplaatsen>

- ✓ Het stimuleren van contacten tussen vmbo-, mbo-docenten en beroepsbeoefenaren in de zorg;
- ✓ Het bevorderen van de keuze voor beroepsgerichte keuzevakken van Zorg & Welzijn door leerlingen uit andere vmbo profielen;
- ✓ Zorg & Welzijn stevig positioneren in het praktijkgericht programma binnen de leergweg GL/TL (pgp).
- ✓ Met partners actueel lesmateriaal ontwikkelen voor loopbaanoriëntatie voor vmbo en LOB-activiteiten voor het primair onderwijs.

Dit alles moet leiden naar meer en bewustere keuzes van leerlingen voor een vervolgstudie en baan in de zorg/welzijnsector.

Wat we daarvoor nodig hebben? Menskracht en middelen.

Om die kansen te kunnen verzilveren en een goede bijdrage te leveren moet het vmbo steviger aangesloten zijn bij de bestaande landelijke en regionale initiatieven en is facilitering nodig.

Duurzame samenwerking heeft verbinders nodig, die ervoor zorgen dat in de regio afspraken tot stand komen en nageleefd worden. De ervaring leert dat structurele samenwerking tussen organisaties gebaat is bij oliemannetjes/-vrouwtjes die de samenwerking opzetten, bewaken en stimuleren/aanjagen, zodat samenwerking niet vrijblijvend wordt, de waan van de dag alle aandacht opslokt of bij het eerste zuchtje tegenwind het (samenwerkings)bijltje erbij neergegoid wordt.

Hoe gaan we dat organiseren? Het accent ligt op samenwerking in de regio, gericht op de landelijke doelstellingen: meer instroom, beter opleiden en anders werken in de zorg, met een beperkte landelijke coördinatie door een landelijk projectleider, ondersteund door een programmteam.

We beginnen met het in kaart brengen van de regionale structuren die er al zijn vanuit vmbo (STO²) en de werkgevers RegioPlus (14 werkgeversorganisaties en 28 arbeidsmarktregio's), om vervolgens op een STO-regio overstijgend niveau programma-managers aan te stellen, die in verbinding staan met de landelijk projectleider. Dat kunnen RAAT-coördinatoren zijn, maar ook coördinatoren uit het vmbo of mbo. Voor het vormgeven van initiatieven in de regio's door vmbo, mbo en zorg/welzijnsinstellingen is menskracht, organisatiekracht nodig. Deelnemende instellingen ontvangen middelen voor de uitvoering. Daarbij zijn we voor nu uitgegaan van vmbo- en mbo-docenten.

Tot slot worden middelen gevraagd voor promotiemateriaal, website, beschrijving van goede voorbeelden en regiobijeenkomsten.

In totaal omvat het gevraagde budget jaarlijks 10.858.040,- euro voor een periode van vier jaar. Dan moet dit structureel geregeld zijn.

² STO = het programma Sterk Techniek Onderwijs

Dit plan is in goede samenspraak met de VO-Raad en de MBO Raad tot stand gekomen. Beide Raden (bij de MBO Raad in het bijzonder de Bedrijfstakgroep Zorg, Welzijn en Sport) steunen het plan en de daarin vervatte subsidieaanvraag en zullen – mits middelen worden verstrekt – graag aan de realisatie ervan bijdragen.

- Het afgelopen jaar stroomden 24.500 leerlingen van vmbo naar mbo ZW&S. De doorstroom verhogen met 10% zou dus neerkomen op 2.450 leerlingen extra.
- Van de vmbo-leerlingen met het profiel Zorg & Welzijn in een beroepsgerichte leerweg stroomde in 2021/22 55% door naar mbo ZW&S, bijna 7000 jongeren. Met 10% meer verwante doorstroom gaat het om 700 leerlingen extra (waarvan zo'n 200 bb (doorstroom mbo 2), 400 kb (doorstroom mbo 3 of 4) en ongeveer 100 gl-leerlingen (doorstroom mbo 4)
- Vanuit de overige beroepsgerichte profielen stromen zo'n 8.000 leerlingen door naar mbo ZW&S. Dit verhogen met 10% betekent een toename van 800 leerlingen.
- Van alle TL-leerlingen leert bijna 1 op 4 (24%) verder aan een mbo-opleiding Zorg & Welzijn, meestal op mbo niveau 4. Het gaat om ruim 9.500 leerlingen. Stimuleren dat 10% extra naar MBO ZW&S gaat komt dus neer op zo'n 950 leerlingen.

Hoe zit het met leerlingen die vanuit Zorg en Welzijn doorstromen naar een andere sector?

In 2022 stroomde naast de 55% verwante doorstroom naar ZW, 14% van de vmbo ZW leerlingen door naar mbo VG&G (dus inclusief leerlingen UV), 9% naar mbo ZD&V; 5% naar mbo Handel en 4% naar Entree. De overige 13% zette de opleiding voort op andere mbo opleidingen

**A. Gevraagd jaarlijks budget voor een periode van 4 jaar.
(Inclusief reiskosten en btw).**

	Personen	Uur per week	Aantal weken	Uurtarief	Totaal
<i>Op de deelnemende instellingen</i>					
VMBO-docenten	250	8	45	€ 72,- 0.2 fte p.p.	€ 6.480.000,-
MBO docenten	125	8	45	€ 72,- 0.2 fte p.p.	€ 3.240.000,-
<i>In de regio's</i>					
Regionale programma-managers	28 uitgaande van arbeids- marktregio's	8	45	€ 83,- 0.2 fte p.p.	€ 836.640,-
<i>Landelijke aansturing</i>					
Landelijke projectmanager	1	16	45	€ 137,-	€ 98.640,-
Programmateam	2	8	45	€ 83-	€ 59.760
Begeleidings-commissie	8	4	4x per jaar		€ 11.000,-
Website beheer, PR, beschrijving goede voorbeelden en kennisdeling (regionale bijeenkomsten)					€ 132.000,-
Totaal					€ 10.858.040,-
Totaal 4 jaar					€ 43.432.160,-